

L'efecte papallona (de com una iniciativa individual esdevé un miracle a Guatemala)

Presentació

A Guatemala hi ha un petit poble anomenat Limones, on set-centes persones viuen en condicions d'extrema pobresa i marginació. Una tarraconense anònima, la María Monteagudo, els ajuda des de fa disset anys. Aquest treball de recerca té com a objectiu principalment trobar la capacitat d'una persona per canviar una comunitat poc desenvolupada.

Metodologia

Per aconseguir aquest objectiu, s'ha dut a terme una cerca a internet per comprendre millor les condicions inicials del país i de la comunitat en particular. Paral·lelament s'ha fet una recerca d'articles de premsa on es recull informació sobre el projecte de la María Monteagudo i els reconeixements que li han sigut atorgats. Posteriorment, s'han estudiat les millores aconseguides a Limones any rere any, llegint els informes anuals del projecte i les entrevistes realitzades a benefactors i beneficiaris. Totes aquestes millores s'han presentat en quatre taules cronològiques en format Excel que agrupen els paràmetres següents: Salut, Educació, Infraestructures i Comunicació, i un apartat final anomenat «Altres». Seguidament s'ha elaborat un document que analitza els diferents mètodes de finançament dels projectes. I, finalment, s'ha fet una anàlisi d'aquestes millores.

Cos del treball

Reculls de premsa

Durant els vint anys de treball a Guatemala, María Monteagudo ha estat anomenada nou vegades en fonts oficials pel treball i esforç persistent en el seu projecte solidari, cada cop més conegut. En totes elles, es parla de l'immens impacte que ha tingut aquest projecte sobre la comunitat.

Anàlisi cronològica de projectes i actuacions a Limones

- Salut:

En el camp de la salut es recullen onze línies d'actuació. Algunes tenen un caràcter puntual i altres es mantenen anualment o amb certa continuïtat.

Una gran línia de treball consisteix a dotar la comunitat d'un sistema sanitari bàsic. Per això, any rere any promou la formació i incentivació econòmica i personal dels promotors de salut. Això, junt amb l'altra gran línia d'actuació de millora de les estructures i qualitat del material amb el qual treballaven prèviament, els permetrà fer front a tractaments bàsics, com la sutura o cura de ferides o l'aplicació d'antídots per a les picadures de serp, amb certa autosuficiència i sense dependre dels cars hospitals del centre.

Conscients que no tot es pot solucionar a la comunitat, també s'estableix un fons econòmic per poder cobrir les despeses d'emergències sanitàries més greus i dels trasllats a l'hospital que aquestes requereixen.

Per altra banda, es detecta una preocupació per part de la María per la poca preparació davant d'un embaràs. Per això treballa en tres línies. Una d'elles és el reconeixement i formació de les llevadores perquè puguin ajudar les dones durant l'embaràs i el part. Per remarcar-ne la importància, engega un programa de salut reproductiva amb la finalitat d'expandir els coneixements de la comunitat i conscienciar-los dels riscos. Finalment, inicia un projecte de nutrició d'embarassades que és de gran importància per a la salut de la mare i del fill.

Després d'analitzar les taules sobre el sector de salut del projecte veiem com, deixant de banda les actuacions puntuals com les operacions, els projectes es poden mantenir bastant regulars durant els anys. Gran part d'aquest èxit s'atribueix al dur treball de la María i els contribuïdors del projecte, però també a la persistència del poble. Tot i que el projecte ha anat cobrint més sectors amb el temps, en un inici la comunitat de Limones buscava l'ajut de la María per assolir millores en la salut. Com que els més interessats són ells, el projecte funciona amb certa facilitat respecte d'altres projectes en els quals costa més involucrar-hi el poble, com seria el cas de l'educació, de la qual parlarem tot seguit.

- Educació:

En el camp de l'educació es recullen setze línies d'actuació. Destaca a primera vista que les actuacions són bastant irregulars. Només set perduren des del seu inici i

dues d'elles tenen interrupcions en certs anys. Les altres nou són ajudes puntuals en aquest àmbit.

En l'àmbit de l'educació local, la Marí fa un esforç en dues grans línies. En primer lloc aconseguir una educació bàsica i en segon lloc fomentar l'aprenentatge de la mecanografia i la computació. Per millorar l'educació bàsica, millora l'estructura i les condicions de l'escola, i institueix un reconeixement econòmic anual als educadors per estimular la seva continuïtat en el treball. Es troba amb algunes dificultats a l'hora de mantenir la motivació tant per part dels educadors com dels alumnes i les seves famílies, que veuen més important que els nens treballin i ajudin a casa. Per la part de la mecanografia i la computació, crea una acadèmia per a la qual inverteix en sis màquines d'escriure i en la preparació i la remuneració del mestre. Aquí també es detecta una dificultat en el funcionament dels projectes per culpa de la falta de motivació per part de la comunitat.

L'ajut en l'educació no es limita a l'escolarització local, sinó que també es crea un projecte de beques anuals per poder cursar estudis fora del poble. Aquestes beques cobreixen les despeses de l'aprenentatge bàsic, el batxillerat i carreres com la de magisteri. Aquest sector sembla tenir millors resultats, ja que no depenen de professors del poble, que pel que hem vist solen fallar, i els nens que atenen a l'escola oficial solen mantenir-se més fermes en els estudis. El problema principal era que aquesta escolarització suposava una gran despesa que moltes de les famílies no es podien permetre. I gràcies a l'ajuda de la Marí i la seva iniciativa en el programa de beques es fa possible.

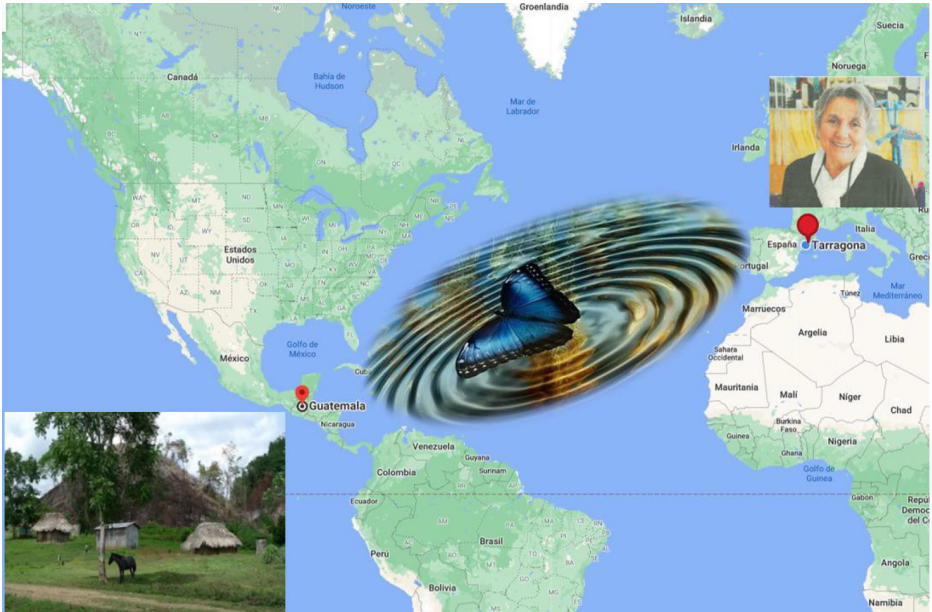
- Infraestructures i comunicació:

En el camp de les infraestructures i la comunicació es recullen divuit línies d'actuació. Generalment són projectes més puntuals ja que la majoria consisteixen en petites reformes i reparacions que un cop realitzats ja no necessiten una continuïtat en el temps, com sí que cal en el cas de l'educació i el pagament anual de les beques per als estudis.

Durant tots aquests anys es fa un esforç per millorar els habitatges de la comunitat no només pel que fa a l'estructura, on s'actua canviant sostres o construint cases més fortes com les «viviendas mejoradas», sinó també dotant-los de serveis mínims, com l'habilitació de latrines i la canalització de l'aigua corrent fins a les diferents cases de la comunitat que contribuirà en el benestar i la salut de les famílies.

Una altra gran línia d'actuació serien els projectes d'infraestructures per aconseguir una independència econòmica, com ara l'explotació de cacau, la plantació de blat de moro, el forn d'argila i l'adquisició d'un terreny per conrear.

Finalment, s'observen altres actuacions puntuals per al benestar de la comunitat com serien el reforç de l'acadèmia de computació, la construcció d'una església catòlica o la d'un pont per creuar el riu i millorar la comunicació, així com la restaura-

ció d'una antiga estructura per a les gallines que reconverteixen en un habitatge per a l'allotjament de visitants o professors que venen de fora.

- Altres:

En l'apartat d'altres projectes d'ajuda es recullen cinc línies d'actuació. Podem veure que totes elles tenen una continuïtat durant els anys.

L'adquisició d'un vehicle per a l'evacuació i el transport de malalts va ser una tasca a la qual la Maria va donar molta importància, i va gastar molts recursos per al seu manteniment. Malauradament, la manca de compromís i col·laboració per part de tots va acabar en un mal ús del vehicle, que es va acabar venent l'any 2018.

Una altra actuació d'ajuda a la comunitat és l'inici d'un projecte de turisme que pretén allotjar visitants al poble perquè, a part de conscienciar-se de la situació, siguin una nova font d'ingressos.

Per ajudar les famílies del poble a tirar endavant, crea dos projectes diferents. Les tuteles familiars no són només una aportació econòmica per cobrir despeses com el menjar i l'educació, sinó que també representen un suport emocional, el de saber que hi ha algú a l'altra banda del món que es preocupa per ells i vol ajudar-los a millorar la seva situació. Per altra banda, també hi ha els crèdits familiars que consisteixen en uns préstecs per ajudar-los davant d'imprevistos com una mala collita

o a cobrir els estudis dels fills en cas que no s'ho puguin permetre. Finalment, també crea un grup de suport per a les dones marginades de la comunitat, en el qual es pretén tirar endavant projectes que les beneficiïn tant a elles com a la comunitat, cosa que les ajuda en la seva integració al poble. Alguns exemples serien la piscifactoria, un galliner amb unes 500 gallines o el projecte de «mujeres tejedoras», en el qual vuit dones de la comunitat aprenen a teixir.

Mètodes de finançament dels projectes

Les nou fonts d'ingressos principals són: un mercat de Nadal solidari, calçotades solidàries, projectes o activitats extres de persones voluntàries, la venda de cireres, un sopar solidari per als veïns, la presentació del projecte a la Fundació d'Altafulla, donacions de l'hospital, donacions de les famílies apadrinadores i col·laboradors i donacions espontànies. El projecte rep tanta ajuda i es manté tan bé durant els anys gràcies al toc «personal» que se li dona. La Maria entrega cròniques anuals sobre on aniran destinats els diners recollits i detalla els avenços i resultats dels diferents projectes. Tots els entrevistats han coincidit a afirmar que aquest factor de proximitat és el que diferencia aquest projecte del simple fet de col·laborar econòmicament amb una ONG. També es pot veure com per sostenir el projecte no només depèn de rebre donacions, sinó que organitza activament diferents tipus d'esdeveniments i activitats per recaptar diners, invertint el seu esforç i el seu temps personal per poder donar alguna cosa a canvi als generosos donants.

Material intercanviat amb la família apadrinada

Es pot percebre una clara millora en diferents aspectes personals, econòmics i educatius de la família apadrinada.

Conclusions

Les dades obtingudes mostren que en aquests disset anys de treball humanitari de la Maria s'han aconseguit moltes millores per a la població de Limones en tots els àmbits analitzats, i que gran part de les millores continuen en el temps. Podem concloure que, de fet, una sola persona és capaç d'ajudar moltes altres persones, que viuen a una gran distància, canviant i millorant molts aspectes de la seva vida quotidiana.

Bibliografia web

- Guatemala: Análisis de Situación del País. <<https://onu.org.gt/wp-content/uploads/2016/04/Estudio-de-Situacion-Guatemala.compressed.pdf>> (17/05/2020) - Un caserío quiere entrar al siglo XX. Valle de la Esmeralda <[https://www.elintercambio.io/centroamericadesconectada/valle-esmeralda.html](https://www.elintercambio.centroamericadesconectada/valle-esmeralda.html)> (30/05/2020) - Acuerdos de

Paz - Naciones Unidas de Guatemala <<https://onu.org.gt/publicaciones/acuerdos-de-paz/>> (31/05/2020) - Guatemala - Esperanza de vida al nacer <<https://datosmacro.expansion.com/demografia/esperanza-vida/guatemala>> (06/06/2020) - Guatemala registra más de 66 mil embarazos en adolescentes en el primer semestre de 2019 siendo las poblaciones indígenas las más afectadas <<https://www.filac.org/wp/comunicacion/filac-informa/guatemala-registra-mas-de-66-mil-embarazos-en-adolescentes-en-el-primer-semestre-de-2019-siendo-las-poblaciones-indigenas-las-mas-afectadas-2/>> (06/06/2020) - SICSAL - Óscar Romero <<https://comitesromero.org/actual/es/node/1>> (07/06/2020)
